

บทบาทของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองในทัศนะ
ของผู้เชี่ยวชาญทางด้านวารสารศาสตร์และรัฐศาสตร์

**The Perspectives of Expert in the Field of Journalism and Political Science towards The Roles of
Newspaper in Political Socialization**

ฐิติ วิทยาสรรณะ^{1*} และ กฤษณ์ ทองเลิศ²

Thiti Vitayasorana^{1*} and Grit Thonglert²

¹ นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ตำบลหลักหก
อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี 12000

² ผู้อำนวยการหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ตำบลหลักหก อำเภอเมือง
จังหวัดปทุมธานี 12000

^{1*} Graduate student in Doctor of Philosophy Program of The Faculty of communication Arts, Rangsit University, Lak-hok,
Pathumthani, Thailand 1200

² Director of Doctor of Philosophy Program of The Faculty of communication Arts, Rangsit University, Lak-hok,
Pathumthani, Thailand 1200

*Corresponding author, E-mail: socialjr@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ทัศนะของผู้เชี่ยวชาญทางด้านวารสารศาสตร์และรัฐศาสตร์ ที่มีต่อบทบาทของหนังสือพิมพ์ในกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองในปัจจุบัน และแนวทางการพัฒนาบทบาทดังกล่าวของหนังสือพิมพ์ในอนาคต สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้เชี่ยวชาญทางด้านวารสารศาสตร์และทางด้านรัฐศาสตร์ รวมจำนวน 8 คน ผลการวิจัย ประเด็นด้านบทบาทของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองในปัจจุบัน พบว่า หนังสือพิมพ์มีบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ทางการเมืองในประเด็นที่เกี่ยวกับสถาบันทางการเมืองอันได้แก่ การถ่ายทอดเนื้อหาข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญและคณะรัฐมนตรี ส่วนการถ่ายทอดเนื้อหาในประเด็นเกี่ยวกับกระบวนการทางการเมือง นั้นได้แก่กระบวนการการเลือกตั้ง สำหรับการถ่ายทอดเนื้อหาในประเด็นเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน หนังสือพิมพ์จะมุ่งเน้นการนำเสนอข้อมูลจากส่วนกลางมากกว่าส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น ในขณะที่บทบาทในการปลูกฝังทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยนั้น หนังสือพิมพ์มีบทบาทในการปลูกฝังเรื่องความมีวินัย เคารพกฎระเบียบ สำหรับบทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า หนังสือพิมพ์ระดับชาติมีบทบาทในการส่งเสริมการออกไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การติดตามการหาเสียงเลือกตั้งและการส่งเสริมให้เข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง สำหรับแนวทางการพัฒนาบทบาทของหนังสือพิมพ์ในกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองในอนาคต พบว่า หนังสือพิมพ์จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการรายงานข่าวแบบสืบสวนเพื่อให้ผู้อ่านได้รับข้อมูลเชิงลึก อีกทั้งควรนำเสนอบทความ บทวิเคราะห์ที่ปลูกฝังให้ผู้อ่านมีความรู้ และเข้าใจบทบาทหน้าที่ที่ดีของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้

หนังสือพิมพ์ก็ต้องขยายช่องทางการเผยแพร่ไปสู่ช่องทางสื่อเครือข่ายสังคมและสื่อออนไลน์ต่างๆ อีกทั้งสมาคมวิชาชีพ หนังสือพิมพ์ควรร่วมมือกับสถาบันทางการเมือง จัดกิจกรรมอบรมความรู้ทางการเมืองให้แก่เยาวชน นิสิต นักศึกษาและประชาชนอย่างต่อเนื่อง สำหรับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น หนังสือพิมพ์สามารถแสดงบทบาทเป็นผู้จัดเวทีสาธารณะให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้พบกับประชาชน โดยเปิดโอกาสให้ตัวแทนประชาชนเป็นผู้ตั้งประเด็นคำถามจากนโยบายของพรรคการเมืองต่างๆ และหนังสือพิมพ์ก็รายงานข่าวดังกล่าว เพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: บทบาทของหนังสือพิมพ์ สังคมประภคิตทางการเมือง

Abstract

The objectives of this qualitative research study were to explore the experts' perspectives in the field of journalism and political science towards the roles of newspaper in the political socialization today and to provide guidelines for the development of the newspaper role in the future. The method of data collection is through in-depth interviews with eight experts in the field. Research Results, The results showed that newspaper plays a role for transferring of political knowledge regarding 'transferring of constitution and cabinet of information' and transferring of political process of information regarding 'the election processes'. For the transferring of information of public administration role, newspapers mostly focus on presenting the data from the administration center rather than regional and local units. For cultivation of democratic attitude, newspapers play a significant role in cultivating people's discipline and instructing rules and regulations of its citizens. With regards to promoting political participation, national newspapers have a role in promoting the right to vote, monitoring of election campaign, and encouraging people to attend political rallies. For development of the newspaper role in the future, the results indicated that newspaper should provide an investigation insight for its readers, nurture political knowledge to enhance reader's understanding of a citizen role in a democratic way and expand their communication channels to social media. Additionally, the professional association of newspaper should collaborate with political institutions to organize workshops in political issues including activities for youth, students, and the public continuously. In promoting political participation, newspaper should play a key role in hosting the public forum for political candidates to meet with the public. Newspapers should also provide representatives an opportunity for raising questions from policies of the various political parties and report the events honestly in order to promote and encourage real participation.

Keywords: roles of newspaper, political socialization

1. บทนำ

คำว่าสังคมประภคิตทางการเมืองนั้น มีนักวิชาการทั้งทางด้านรัฐศาสตร์และสังคมวิทยา

ได้บัญญัติคำที่เป็นภาษาไทยไว้หลากหลาย เช่น คำว่า การจัดเกลาทางการเมือง การกล่อมเกลาทางการเมือง สังคมกรณ์ทางการเมือง เป็นต้น แต่คำบัญญัติเหล่านี้

แปลความหมายมาจากคำศัพท์ภาษาอังกฤษคำเดียวกัน คือ Political Socialization นั่นเอง สำหรับการให้คำนิยามเพื่ออธิบายความหมายของสังคมประกิตทางการเมืองนั้น สามารถกล่าวโดยสรุปได้ว่า หมายถึงกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ความเข้าใจ เพื่อก่อให้เกิดทัศนคติหรือความเชื่อและความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อระบบการเมืองการปกครอง อันส่งผลถึงแบบแผนของพฤติกรรมทางการเมืองที่สอดคล้องกับบทบาทหน้าที่ของบุคคลตามระบบการเมืองดังกล่าวด้วย โดยผ่านสถาบัน หรือหน่วยอันเป็นตัวแทนของกระบวนการสังคมประกิตทางการเมือง (Agents of Political Socialization) ต่าง ๆ ได้แก่ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และสื่อมวลชน เป็นต้น

หนังสือพิมพ์จัดว่าเป็นสื่อมวลชนประเภทหนึ่งซึ่งมีความเก่าแก่มากที่สุดในประเทศไทย เมื่อเปรียบเทียบกับสื่อมวลชนประเภทอื่นๆ หนังสือพิมพ์ไทยเกิดขึ้นภายหลังจากที่มีการนำตัวพิมพ์และแท่นพิมพ์เข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่สมัยพระนารายณ์มหาราช และพัฒนาจนกลายเป็นสื่อหนังสือพิมพ์ตั้งแต่ปลายสมัยรัชกาลที่ 3 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน (วิลาสินี พิพิธกุล, 2547) นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ยังเป็นสื่อมวลชนที่มีลักษณะเฉพาะในตัวเอง เช่น ราคาถูก หาอ่านเมื่อใดก็ได้ สามารถเก็บไว้อ้างอิงได้ และให้ข่าวสารละเอียดลึกซึ้งกว่าสื่อวิทยุและโทรทัศน์ นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบกับสื่อมวลชนประเภทสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในด้านการนำเสนอข่าวหรือเรื่องราวต่าง ๆ แล้วพบว่า หนังสือพิมพ์มีข้อได้เปรียบในด้านความเชื่อถือได้ ความสามารถในรายละเอียดของข่าวสารด้านการอ้างอิง และเมื่อมีการนำเสนอข่าวต่อเนื่องกันก็มีรายละเอียดครบถ้วนเพิ่มเติมขึ้นเสมอ (ฉัตรกุล ชื่นสุวรรณกุล อ้างถึงใน วิฑิต วิทษสรณะ, 2544)

จากประวัติและคุณลักษณะดังกล่าวข้างต้น ทำให้หนังสือพิมพ์ได้เข้ามามีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่ง

ในกระบวนการสังคมประกิตทางการเมือง ทั้งในด้านการถ่ายทอดความรู้ทางการเมือง เพื่อก่อให้เกิดทัศนคติทางการเมืองและส่งเสริมพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่กำลังพัฒนา ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่มีการศึกษาในเรื่องการเมืองการปกครองอยู่ในระดับต่ำ ยึดมั่นอยู่ในค่านิยมและทัศนคติเก่า ๆ อาจทำให้เป็นอุปสรรคในการปรับตัวเองให้เข้ากับระบบการเมืองสมัยใหม่ได้ โดยหนังสือพิมพ์จะช่วยลดช่องว่างดังกล่าวด้วยการนำเสนอข่าวสาร ความเคลื่อนไหวของสังคม รวมทั้งนำเสนอบทความ บทวิเคราะห์ บทวิจารณ์ และสารคดี เพื่ออธิบายให้ประชาชนได้ตระหนักและเข้าใจถึงระบบการเมืองการปกครอง ทำให้ประชาชนรู้จักพัฒนาตนเอง สามารถเรียนรู้หน้าที่ของตนในฐานะสมาชิกหน่วยหนึ่งในสังคม และส่งผลให้เกิดการพัฒนากระบวนการปกครองแบบประชาธิปไตยได้ดังต่อไปนี้ (บงกช สุทัศน์ ณ อยุธยา, 2540)

1. ให้ความรู้ทางการเมือง โดยการใช้คำอธิบายแนวความคิดทางการเมือง ศัพท์ทางการเมืองใหม่ ๆ ด้วยการใช้ประโยคและถ้อยคำที่ง่ายต่อความเข้าใจ หรืออาจใช้วิธีการในเชิงเปรียบเทียบ เช่น การอธิบายสาระสำคัญต่าง ๆ ในบทบัญญัติทางรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันที่กำลังเป็นประเด็นโต้แย้งระหว่างฝ่ายรัฐบาลกับฝ่ายค้าน ในการแก้ไขบทบัญญัติดังกล่าว นอกจากนี้ยังสามารถอธิบายเปรียบเทียบสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญไทยกับประเทศที่พัฒนาแล้ว รวมถึงอาจแนะนำเสนอแนวความคิดทางการเมืองของนักปราชญ์บางท่าน เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น เป็นต้น

2. ให้ความรู้ทางการเมืองตามเหตุการณ์ทางการเมือง เพื่อให้ประชาชนเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาของเหตุการณ์ และกลไกทางการเมืองต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดความสนใจและความรู้สึกต้องการมีส่วนร่วม

ทางการเมือง เช่น เมื่อจะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หนังสือพิมพ์ก็อาจจะอธิบายให้ประชาชนเข้าใจถึงวิธีการเลือกตั้ง ให้รายละเอียดเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ลงสมัครรับเลือกตั้ง รวมทั้งชี้แจงให้ประชาชนได้เข้าใจถึงความสำคัญในการทำหน้าที่ และการใช้สิทธิของตนในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง เป็นต้น

3. ให้ความรู้ทางการเมืองต่างประเทศ เพื่อชี้ให้เห็นถึงสิ่งที่น่าขบถหรือสมควรที่จะเป็นแบบอย่างให้บุคคลได้ปฏิบัติตาม เช่น การนำเสนอบทความเกี่ยวกับประวัติและผลของมหาดมคะนารี เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเสียสละของบุคคลที่มีต่อประเทศชาติ เป็นต้น

จากการนำเสนอเนื้อหาทั้ง 3 ประเด็น ทำให้หนังสือพิมพ์สามารถจะชักนำให้ผู้อ่านครุ่นคิดถึงสิ่งที่หนังสือพิมพ์เห็นว่าสำคัญ ซึ่งในบางครั้งผู้อ่านจะเชื่อถือหรือรู้สึกคล้อยตามไปกับบทความนั้น ๆ หรือบางครั้งอาจไม่เห็นด้วยกับทัศนะหรือเนื้อหาดังกล่าว แต่ไม่ว่าผู้อ่านจะมีปฏิกิริยาอย่างไรต่อสิ่งที่ตนอ่าน หนังสือพิมพ์ก็ยังคงเป็นผู้ช่วยให้บุคคลนั้นมีความตื่นตัวต่อปัญหาดังกล่าวนั่นเอง

จากที่มาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ และประสงค์ที่จะศึกษาถึงบทบาทของสื่อมวลชนที่มีความเก่าแก่ที่สุดคือหนังสือพิมพ์ที่มีต่อกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองในยุคสังคมดิจิทัลว่าเป็นอย่างไรและหนังสือพิมพ์ควรจะพัฒนาบทบาทดังกล่าวไปในทิศทางใดในอนาคต ทั้งในมิติทัศนะของผู้เชี่ยวชาญทางด้านการวารสารศาสตร์และผู้เชี่ยวชาญทางด้านรัฐศาสตร์

สำหรับข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ นอกจากจะทำให้ทราบถึงบทบาทของหนังสือพิมพ์ในฐานะสถาบันหรือหน่วยอันเป็นตัวแทนในกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองแล้ว ยังอาจนำไปใช้ประโยชน์ เป็นแนวทางการในการพัฒนาการเรียนการ

สอนทางด้านวารสารศาสตร์ในอนาคต อีกทั้งยังนำไปเป็นแนวทางการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาวิชาชีพสื่อหนังสือพิมพ์ โดยสมาคมวิชาชีพ เช่น สภาการหนังสือพิมพ์แห่งชาติ สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย เป็นต้น เพื่อให้สื่อหนังสือพิมพ์สามารถแสดงบทบาทในการพัฒนาทางการเมืองของไทยให้เข้มแข็งต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงทัศนะของผู้เชี่ยวชาญทางด้านวารสารศาสตร์และทางด้านรัฐศาสตร์ ที่มีต่อบทบาทของหนังสือพิมพ์ในกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองในปัจจุบัน

2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงทัศนะของผู้เชี่ยวชาญทางด้านวารสารศาสตร์และทางด้านรัฐศาสตร์ ที่มีต่อแนวทางการพัฒนาการแสดงบทบาทของหนังสือพิมพ์ในกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองในอนาคต

3. วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบไปด้วย แหล่งข้อมูลดังต่อไปนี้ คือ แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร โดยการรวบรวมและสังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ทั้งตำราและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง และแหล่งข้อมูลประเภทบุคคลใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มบุคคล 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญทางวารสารศาสตร์ จำนวน 4 คน และผู้เชี่ยวชาญทางด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 4 คน สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการพรรณนาความ

4. ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 การแสดงบทบาทของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อกระบวนการสังคมประกิตทางการเมือง ในปัจจุบัน พิจารณาจากมิติของการถ่ายทอดความรู้ทางการเมือง

มิติของการปลูกฝังทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และมิติของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1. บทบาทในการถ่ายทอดความรู้ทางการเมืองประกอบไปด้วย ความรู้เกี่ยวกับสถาบันทางการเมือง ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทางการเมือง และความรู้เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน ดังต่อไปนี้

1.1 สถาบันทางการเมือง

1.1.1 รัฐธรรมนูญ

หนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการถ่ายทอดความรู้ทางการเมืองในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับรัฐธรรมนูญ เนื่องจากรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ แต่หนังสือพิมพ์มักจะให้น้ำหนักในการนำเสนอไปที่ประเด็นเรื่องความขัดแย้ง ในการร่างหรือแก้ไขรัฐธรรมนูญมากกว่าการให้คำอธิบายถึงภูมิหลังความเป็นมาของสาระสำคัญในบทบัญญัติต่าง ๆ ของรัฐธรรมนูญอย่างครบถ้วนรอบด้าน

1.1.2 คณะรัฐมนตรี

สำหรับการถ่ายทอดความรู้ทางการเมืองในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคณะรัฐมนตรีนั้นหนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญในการนำเสนอข่าวสารต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและมีความถี่สูง เนื่องจากคณะรัฐมนตรีเป็นผู้ใช้อำนาจในการบริหารประเทศอย่างไรก็ตามข่าวสารต่าง ๆ ที่นำเสนอมักจะมุ่งไปที่การบริหารงานของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีเฉพาะกระทรวงใหญ่ ๆ ที่มีความสำคัญต่อความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นหลักเท่านั้น

1.1.3 รัฐสภา

ในส่วนของการถ่ายทอดความรู้ทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับรัฐสภานั้นหนังสือพิมพ์ยังให้ความสำคัญน้อย โดยส่วนใหญ่จะนำเสนอข่าวสารความเคลื่อนไหวเฉพาะในช่วงที่มีการประชุมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้าน หรือการประชุมของสมาชิกวุฒิสภาบ้างแต่ก็มิได้นำเสนออย่างต่อเนื่องและยังขาดการให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานในรูปของคณะกรรมการ

ต่างๆ ในรัฐสภา การตรวจสอบควบคุมฝ่ายบริหารที่มีใช้ลำพังแต่การอภิปรายเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจเท่านั้นเป็นต้น

1.1.4 พรรคการเมือง

หนังสือพิมพ์ยังคงให้ความสำคัญกับการนำเสนอข่าวสารความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของพรรคการเมืองเฉพาะพรรคการเมืองใหญ่ๆที่สามารถคุมเสียงข้างมากในสภาและหัวหน้าพรรคได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีมากที่สุด รองลงมาคือ พรรคการเมืองฝ่ายค้านที่มีคะแนนเสียงมากที่สุด ที่หัวหน้าพรรคได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้นำฝ่ายค้านเท่านั้น

1.1.5 องค์การอิสระทางการเมือง

สำหรับการถ่ายทอดความรู้ทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับองค์การอิสระทางการเมืองต่าง ๆ นั้นหนังสือพิมพ์ยังให้ความสำคัญค่อนข้างน้อยยังขาดการให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ขององค์การอิสระทางการเมืองต่างๆ ทั้งๆ ที่องค์การอิสระเหล่านี้มีความสำคัญในฐานะเป็นองค์กรที่คอยตรวจสอบถ่วงดุลย์ในการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหาร

1.2 กระบวนการทางการเมือง

1.2.1 กระบวนการการเลือกตั้ง

หนังสือพิมพ์มีบทบาทอย่างสูงในการให้ข้อมูลข่าวสารเฉพาะในช่วงที่มีการเลือกตั้งทั้งระยะเวลาก่อนการเลือกตั้ง ในวันเลือกตั้งและการประกาศผลการเลือกตั้ง อย่างไรก็ตามสิ่งที่ยังขาดหายไปคือ การให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง อีกทั้งยังมุ่งเน้นในประเด็นผลการแพ้ชนะในการเลือกตั้งมากจนเกินไป จนขาดการนำเสนอข่าวแบบอธิบายไขความ

1.2.2 กระบวนการทางนิติบัญญัติ

สำหรับบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางนิติบัญญัตินั้นหนังสือพิมพ์มีบทบาทในแง่ของการบอกกล่าวมากกว่าการถ่ายทอดความรู้ โดยการนำเสนอข้อมูลข่าวสารนั้น

มักเป็นประเด็นการนำเสนอพระราชบัญญัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ร่างพระราชบัญญัติใดผ่านการพิจารณาอนุมัติจากรัฐสภาบ้าง แต่สิ่งที่ขาดหายไป คือ การให้คำอธิบายถึงกระบวนการในการพิจารณาพระราชบัญญัติทั้งระบบ

1.3 การบริหารราชการแผ่นดิน (ส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น)

บทบาทในการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินนั้นหนังสือพิมพ์ระดับชาติจะให้ความสำคัญเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน ส่วนกลางในระดับกระทรวงและกรมมากที่สุด ในขณะที่การนำเสนอข้อมูลข่าวสารในส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นนั้น หนังสือพิมพ์ระดับชาติให้ความสำคัญน้อยกว่า ดังนั้นบทบาทนี้อาจเป็นของหนังสือพิมพ์ระดับภูมิภาคหรือหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นที่จะนำเสนอข้อมูลข่าวสารเพื่อให้ความรู้แก่ผู้อ่านในส่วนภูมิภาค และในส่วนท้องถิ่น แต่เนื้อหาข้อมูลข่าวสารที่นำเสนอก็อาจจะมีได้เป็นการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้อ่านหรือสาธารณะได้อย่างครบถ้วนรอบด้าน

2. บทบาทในการปลูกฝังทัศนคติทางเมืองแบบประชาธิปไตย ซึ่งประกอบไปด้วยการปลูกฝังให้ยึดถือเหตุผลเป็นหลัก ปลูกฝังให้รู้จักการประนีประนอม ปลูกฝังความมีวินัย เคารพกฎระเบียบและปลูกฝังให้มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม ดังต่อไปนี้

2.1 การปลูกฝังให้ยึดถือเหตุผลเป็นหลัก

บทบาทของหนังสือพิมพ์ในการปลูกฝังให้ยึดถือเหตุผลเป็นหลักนั้นยังมีน้อยมาก เนื่องจากว่าหนังสือพิมพ์ไม่ได้นำเสนอเนื้อหาข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่มุ่งปลูกฝังให้ผู้อ่านได้เรียนรู้ว่าประชาธิปไตย คือ วิถีชีวิต แต่กลับนำเสนอให้เกิดความรู้ความเข้าใจว่าประชาธิปไตยคือการเลือกตั้งเท่านั้น

2.2 การปลูกฝังให้รู้จักการประนีประนอม

สำหรับการแสดงบทบาทดังกล่าวนี้ของหนังสือพิมพ์ยังมีน้อยมากเช่นเดียวกัน ซึ่งการรู้จักประนีประนอมนี้หมายถึงการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างกัน หนังสือพิมพ์มีการนำเสนอบ้าง แต่ไม่มากนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงเกิดวิกฤตการณ์ทางการเมืองที่ผ่านมาหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับก็ยังคงมีการเลือกข้างอย่างชัดเจน ไม่ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างเช่นกัน

2.3 การปลูกฝังความมีวินัย เคารพกฎระเบียบ

หนังสือพิมพ์สามารถแสดงบทบาทดังกล่าวนี้ได้ค่อนข้างสูงด้วยการนำเสนอข่าวที่เกี่ยวข้องกับการจับกุมและลงโทษผู้กระทำความผิดไม่เคารพกฎหมายก่อให้เกิดการเรียนรู้ทางอ้อมอีกทั้งโดยพื้นฐานแล้วคนไทยส่วนใหญ่ยังถูกปลูกฝังด้วยแนวคิดแบบจารีตนิยมเชื่อในเรื่องกฎระเบียบอยู่

2.4 การปลูกฝังให้มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

หนังสือพิมพ์แสดงบทบาทในการปลูกฝังให้มีความรับผิดชอบต่อส่วนรวมได้ในระดับปานกลาง โดยมีการนำเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการปลูกฝังให้เกิดความชอบธรรมรวมถึงศีลธรรมและจริยธรรมที่ดีด้วย โดยเฉพาะการมุ่งเน้นในเรื่องของการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันของนักการเมือง ข้าราชการ คณะรัฐมนตรี เป็นต้น

3. บทบาทในการส่งเสริมพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองประกอบไปด้วย การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติและระดับท้องถิ่น ดังต่อไปนี้

3.1 การส่งเสริมพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองระดับชาติ

3.1.1 การส่งเสริมให้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งและการติดตามการหาเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาหนังสือพิมพ์สามารถแสดงบทบาทดังกล่าวในระดับสูงพิจารณาได้จากการนำเสนอเนื้อหาข้อมูลข่าวสารการในช่วงระยะเวลาที่มี

การเลือกตั้งจำนวนมากและมีความถี่สูง โดยเฉพาะพรรคการเมืองใหญ่ แต่จะให้ความสำคัญในการนำเสนอเนื้อหาข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรน้อยกว่า

3.1.2 การส่งเสริมให้มีการอภิปราย/พูดคุยประเด็นทางการเมือง

สำหรับบทบาทดังกล่าวหนังสือพิมพ์ยังมีความค่อนข้างน้อยจะมีเพียงหนังสือพิมพ์บางฉบับเท่านั้นที่จัดสัมมนา ทั้งในกรุงเทพฯ และจังหวัดหัวเมืองใหญ่ ในประเด็นทางการเมือง เศรษฐกิจและด้านการศึกษา โดยเฉพาะช่วงที่มีการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เป็นต้น อย่างไรก็ตามการนำเสนอเนื้อหาที่ปรากฏในบทความบทวิเคราะห์ทางการเมืองที่จะจุดประกายให้ผู้อ่านเกิดประเด็นเพื่อนำไปพูดคุยถกเถียงทางการเมืองนั้น หนังสือพิมพ์ก็ยังคงมีความเป็นกลางอย่างแท้จริงด้วย

3.1.3 การส่งเสริมให้เข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง

หนังสือพิมพ์มีบทบาทดังกล่าวค่อนข้างสูงแต่ก็มักจะเป็นลักษณะของการระดมคนให้ออกมาร่วมชุมนุมทางการเมืองตามกลุ่มสี พรรคการเมืองที่หนังสือพิมพ์แต่ละฉบับให้การสนับสนุนอยู่ ดังนั้นการแสดงบทบาทในด้านนี้ของหนังสือพิมพ์จึงค่อนข้างเป็นภาพลบ

3.2 การส่งเสริมพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น

3.2.1 การส่งเสริมให้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งและการติดตามการหาเสียงเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น

สำหรับการแสดงบทบาทดังกล่าวหนังสือพิมพ์ระดับชาติจะให้ความสำคัญค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะมีข้อจำกัดในเรื่องพื้นที่ที่จะนำเสนออีกทั้งการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่นทั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัด/ส่วนตำบล/เทศบาล ฯลฯ ในมุมมองของกองบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ระดับชาติมักมองว่าเป็นประเด็นเล็ก ๆ ในขณะที่หนังสือพิมพ์ส่วนภูมิภาค/ส่วน

ท้องถิ่นก็ไม่สามารถแสดงบทบาทดังกล่าวได้เช่นกัน เนื่องจากเจ้าของหนังสือพิมพ์มักจะเป็นนักการเมืองท้องถิ่นเสียเอง

3.2.2 การส่งเสริมให้มีการอภิปราย/พูดคุยประเด็นทางการเมือง

หนังสือพิมพ์ระดับชาติมีบทบาทด้านนี้น้อยมากด้วยเหตุผลคือข้อจำกัดในเรื่องของพื้นที่ ในการนำเสนอและเป็นประเด็นที่น่าสนใจค่อนข้างน้อยอาจไม่เพียงพอที่จะก่อให้เกิดการอภิปรายพูดคุยกันต่อเนื่อง ในขณะที่หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นสามารถแสดงบทบาทที่ได้มากกว่าเฉพาะในปรากฏการณ์ทางการเมืองท้องถิ่นที่เป็นประเด็นใหญ่

3.2.3 การส่งเสริมให้เข้าร่วมชุมนุมทางการเมือง

การแสดงบทบาทดังกล่าวของหนังสือพิมพ์ระดับชาติมีค่อนข้างน้อย เนื่องจากข้อจำกัดในพื้นที่ที่จะนำเสนอบทบาทด้านนี้ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นก็น้อยเช่นกันเสียเอง เนื่องจากหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นก็มีข้อจำกัดในเรื่องของทุนในการดำเนินงานที่ผูกโยงไปถึงนโยบายในการนำเสนอเนื้อหา ซึ่งมักจะนำเสนอเฉพาะปรากฏการณ์ของปัญหาแต่ไม่มีการติดตามการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง จึงไม่มีพลังมากพอที่จะก่อให้เกิดการเข้าร่วมชุมนุมทางการเมืองต่างๆได้

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาบทบาทของหนังสือพิมพ์ในกระบวนการสังคมประจักษ์ทางการเมืองในอนาคต

สำหรับแนวทางการพัฒนาบทบาทของหนังสือพิมพ์ในกระบวนการสังคมประจักษ์ทางการเมืองในอนาคตนั้นประกอบไปด้วย แนวทางการพัฒนาการแสดงบทบาทใน 3 มิติเช่นเดียวกัน ได้แก่ มิติของการถ่ายทอดความรู้ทางการเมือง มิติของการปลูกฝังทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และในมิติของการส่งเสริมพฤติกรรมที่มีส่วนร่วมทางการเมือง

โดยแนวทางการพัฒนาทั้ง 3 มิติ ดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกัน โดยเฉพาะการพัฒนาด้านการถ่ายทอดความรู้ทางการเมืองซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะก่อให้เกิดทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และยังส่งผลถึงพฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอีกด้วย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวทางการพัฒนาบทบาทในการถ่ายทอดความรู้ทางการเมือง

1.1 การพัฒนาเนื้อหาข้อมูลข่าวสารที่หนังสือพิมพ์นำเสนอ

โดยการนำเสนอเนื้อหาข่าวสารต่างๆ ต้องมีเพียงแต่การรายงานเฉพาะปรากฏการณ์ที่เป็นข่าวตามกระแสเท่านั้น แต่ต้องให้ความสำคัญกับการรายงานข่าวเชิงสืบสวน (ข่าวเจาะ) เพื่อให้ผู้อ่านได้รับข้อมูลเชิงลึก รับทราบถึงเบื้องหน้าเบื้องหลังของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ผู้อ่านก็จะเกิดการเรียนรู้ทางการเมืองได้อย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ในส่วนของบทความ บทวิเคราะห์นั้น ควรนำเสนอเป็นชุดความรู้อย่างจริงจัง ซึ่งเป็นจุดแข็งที่ได้เปรียบสื่ออื่น ๆ ทั้งหมด ดังนั้นความน่าเชื่อถือของสื่อหนังสือพิมพ์จะสูงกว่า

1.2 การพัฒนาช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร

สถานการณ์ของสังคมในปัจจุบัน ซึ่งเรียกกันว่าเป็นยุคดิจิทัลนั้น ส่งผลให้พฤติกรรม的开รับสื่อของเยาวชนเริ่มเปลี่ยนแปลงไป หนังสือพิมพ์ได้รับความสนใจในการอ่านลดน้อยลง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอยู่ที่หนังสือพิมพ์ต้องเพิ่มช่องทางการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางใหม่ๆ เช่น จัดทำเป็นหนังสือพิมพ์ออนไลน์ เพิ่มช่องทางการรายงานข่าวผ่านสื่อเครือข่ายสังคมให้มากยิ่งขึ้น

1.3 การพัฒนาผ่านสมาคมองค์กรวิชาชีพหนังสือพิมพ์

สมาคมองค์กรวิชาชีพหนังสือพิมพ์ในปัจจุบันมีจำนวนเกือบ 20 แห่ง ควรร่วมมือกับ สถาบันทางการเมืองต่างๆ จัดกิจกรรมอบรมเผยแพร่ความรู้

ทางการเมืองแก่นิสิตนักศึกษา เยาวชนของชาติและประชาชนที่สนใจโดยทั่วไปอย่างต่อเนื่องและหนังสือพิมพ์ก็รายงานเนื้อหาสาระของการอบรมดังกล่าวเผยแพร่สู่สาธารณะอีกทางหนึ่ง

2. แนวทางการพัฒนาบทบาทในการปลูกฝังทัศนคติของการเมืองแบบประชาธิปไตย

2.1 สาระสำคัญของเนื้อหาที่นำเสนอในบทความและบทวิเคราะห์ต่างๆ ซึ่งอาจนำเสนอเป็นชุดความรู้อย่างต่อเนื่องดังที่กล่าวแล้วข้างต้น จะต้องให้ความสำคัญกับการปลูกฝังให้ผู้อ่าน โดยเฉพาะเยาวชน นิสิตนักศึกษา ได้ตระหนักถึงหน้าที่ของพลเมืองที่ดีในสังคมประชาธิปไตยโดยแท้จริง ซึ่งประกอบไปด้วยอุปนิสัยและแบบแผนพฤติกรรม 4 ประการ คือ การเคารพเหตุผลมากกว่าตัวบุคคล การรู้จักประนีประนอม ความมีระเบียบวินัย และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

2.2 การพัฒนาตัวผู้สื่อข่าวและคอลัมนิสต์ให้มีความเป็นประชาธิปไตยแบบวิถีชีวิตด้วยเช่นกัน เนื่องจากบุคลากรทั้งสองกลุ่มมีบทบาทที่สำคัญในการนำเสนอเนื้อหาข้อมูลต่าง ๆ ก็จึงต้องมีทัศนคติและแบบแผนพฤติกรรมเป็นแบบอย่างการปกครองแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริงด้วย

3. แนวทางการพัฒนาบทบาทการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง

หนังสือพิมพ์สามารถส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองในช่วงระยะเวลาของการเลือกตั้งในทุกๆระดับ โดยการแสดงบทบาทในฐานะผู้จัดเวทีสาธารณะให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งมาพบกันประชาชนในเขตเลือกตั้งต่าง ๆ โดยให้ประชาชนหรือตัวแทนประชาชนเป็นผู้ตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับนโยบายต่างๆของผู้สมัครและเป็นลักษณะของการให้คำมั่นสัญญาระหว่างกัน ในขณะที่หนังสือพิมพ์ก็สามารถนำเสนอสาระของการแถลงนโยบายและการตอบ

คำถามต่างๆของนักการเมืองเผยแพร่ต่อสาธารณะอีกทางหนึ่ง ประชาชนก็จะมีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้นได้และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง อาจจะไม่เฉพาะในช่วงฤดูกาลเลือกตั้งและประเด็นเรื่องการเลือกตั้งเท่านั้น

5. การอภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลทัศนะของผู้เชี่ยวชาญทางด้านวารสารศาสตร์และรัฐศาสตร์เกี่ยวกับบทบาทของหนังสือพิมพ์ที่มีต่อกระบวนการทางการเมืองดังกล่าวข้างต้นมีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

5.1 บทบาทในการถ่ายทอดความรู้ทางการเมืองของหนังสือพิมพ์ในปัจจุบัน

จากผลการวิจัยที่พบว่าหากหนังสือพิมพ์สามารถพัฒนาไปสู่บทบาทที่ควรจะเป็นในอนาคตได้ 3 ด้าน อันได้แก่ พัฒนาด้านเนื้อหาที่มุ่งนำเสนอลักษณะการรายงานข่าวแบบสืบสวนก็จะช่วยให้ผู้อ่านเกิดการเรียนรู้ทางการเมืองได้ลึกซึ้งรอบด้านและการนำเสนอบทความในรูปแบบของชุดความรู้ที่มีลักษณะการเขียนแบบไม่เน้นวิชาการแต่มีสาระความรู้ที่อ่านสนุกเข้าใจง่ายและนำเสนออย่างต่อเนื่องจะช่วยให้ผู้อ่านได้รับความรู้ทางการเมืองเพิ่มขึ้น ด้านที่สองการพัฒนาด้วยการขยายช่องทางทางการสื่อสารไปสู่สื่อเครือข่ายสังคมต่างๆและสื่อออนไลน์ เพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารที่เปลี่ยนไปของเยาวชนแต่ก็ต้องคงไว้ซึ่งความถูกต้องและความน่าเชื่อถือและด้านที่สามสมาคมองค์กรวิชาชีพหนังสือพิมพ์ควรร่วมมือกับสถาบันการเมือง จัดอบรมเผยแพร่ความรู้แก่ประชาชนอย่างต่อเนื่อง และหนังสือพิมพ์นำเสนอสาระสำคัญต่างๆนั้นมานำเสนอก็จะทำให้บทบาทในการถ่ายทอดความรู้ทางการเมืองเกิดประสิทธิภาพสูงสุดซึ่งจะสอดคล้องกับ Chaffe, Ward และ Tintor (อ้างใน

ประทุมฤกษ์กลาง, 2534) ที่ระบุว่า ความรู้ทางการเมืองมีความสัมพันธ์อย่างมากกับการเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์เนื่องจากว่าหนังสือพิมพ์เป็นสื่อมวลชนที่มีประสิทธิภาพในการบอกกล่าวชี้แจงเรื่องราวทางการเมืองและยังมีอิทธิพลต่อการรับรู้ความสำคัญของประเด็นทางการเมืองอีกด้วย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับบงกช สุทัศน์ ณ อยุธยา (2540) ที่สรุปว่าหนังสือพิมพ์มีบทบาทในการให้การเรียนรู้ทางการเมืองผ่านการนำเสนอข่าวการเมือง ซึ่งเป็นการให้ความรู้โดยทางอ้อม นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ยังมีบทบาทในฐานะผู้ให้ความรู้ทางการเมืองโดยการนำเสนอบทความและสารคดีทางการเมือง ที่เป็นการถ่ายทอดความรู้ทางการเมืองโดยตรงและถ่ายทอดความรู้ทางการเมืองตามปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นอีกประการหนึ่งด้วย

5.2 บทบาทในการปลูกฝังทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในปัจจุบัน

จากผลการวิจัยพบว่า หากหนังสือพิมพ์สามารถพัฒนาบทบาท ดังกล่าวได้ในอนาคตอันได้แก่ การให้ความสำคัญกับการนำเสนอเนื้อหาข้อมูลข่าวสารที่มุ่งให้คำอธิบายและปลูกฝังหน้าที่ความเป็นพลเมืองที่ดีตามวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยโดยแท้ ที่มีมุ่งมั่นแต่การเลือกตั้งในรูปของชุดบทความความรู้ดังได้กล่าวแล้วข้างต้นก็จะสามารถปลูกฝังทัศนคติทางการเมืองแบบประชาธิปไตยในอนาคตได้ นอกจากนี้ตัวนักข่าวและคอลัมนิสต์ก็จะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นผู้มีทัศนคติแบบประชาธิปไตย เช่นเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Jeff McKay (2012) ที่ศึกษาพบว่าการนำเสนอเนื้อหาข่าวสารของ The Wall Street Journal และ Fox News ซึ่งเป็นสื่อแนวอนุรักษ์นิยมมีอิทธิพลในการสนับสนุนแนวคิดด้านอนุรักษ์นิยมของประชาชนและอาจจะก่อให้เกิดแนวคิดในการต่อต้าน

ระบบทุนนิยมในฐานะที่สื่อมวลชนดังกล่าวมีบทบาท
ในกระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองนั่นเอง

5.3 บทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมือง
ในปัจจุบัน จากผลวิจัยพบว่า

หากหนังสือพิมพ์สามารถพัฒนาบทบาท
ดังกล่าวนี้ได้ในอนาคตอันได้แก่ การปรับตัวเองเป็นผู้
จัดเวทีสาธารณะเปิดโอกาสให้ฝ่ายบริหาร รัฐมนตรี
ปลัดกระทรวง อธิบดี ฯลฯ รวมถึงนักวิชาการต่าง ๆ
ได้พบปะกับประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในนโยบาย
ต่าง ๆ ของรัฐประชาชนสามารถตั้งกระทู้ถาม แสดง
ความคิดเห็นต่าง ๆ ได้อย่างอิสระและหนังสือพิมพ์นำมา
เสนอไปสู่สาธารณะในวงกว้าง นอกเหนือจากการ
รายงานเนื้อหาอื่นๆในเชิงลึกแล้ว ก็จักเป็นการพัฒนา
กระบวนการสังคมประกิตทางการเมืองได้อย่างดียิ่ง ซึ่ง
สอดคล้องกับ Mebrath and Goel (อ้างใน บุญจิระ
พุทธศรี, 2541) ที่พบว่าคนที่ประชาชนได้มีส่วนร่วม
ในการประชุม พุดคุยเจรจา รับทราบข่าวสารทางการเมือง
เมืองจะมีผลต่อความรู้สึกถึงผลกระทบจากการ
ปฏิบัติงานของรัฐบาลและจะเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้เข้ามา
มีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มมากขึ้น

6. บทสรุป

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิง
คุณภาพโดยการรวบรวมและสังเคราะห์จากแหล่งข้อมูล
เอกสารและแหล่งข้อมูลบุคคล โดยใช้การสัมภาษณ์
แบบเจาะลึก สามารถสรุปข้อค้นพบ เพื่อให้
หนังสือพิมพ์ซึ่งเป็นสื่อมวลชนที่มีความเก่าแก่ที่สุด
สามารถมีบทบาทในกระบวนการสังคมประกิตทาง
การเมืองในยุคสังคมดิจิทัล และยังคงดำรงไว้ซึ่ง
บทบาทในการรับใช้สังคมอย่างแท้จริง จึงควรปรับปรุง
และพัฒนาตามแนวทางดังต่อไปนี้

6.1 เพิ่มพื้นที่ในการรายงานข่าวแบบสืบสวน และแบบ
อธิบายไขความให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้อ่านได้รับเนื้อหา
ข้อมูลข่าวสารในเชิงลึก และครอบคลุมประเด็นที่
เกิดปรากฏการณ์ทางการเมืองต่างๆ ก็จะก่อให้เกิดการ
เรียนรู้ทางการเมืองเพิ่มมากยิ่งขึ้น

6.2 นำเสนอบทความ บทวิเคราะห์ สารคดีทางการเมือง
ในรูปแบบของชุดความรู้ต่างๆ โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย อ่าน
สนุก ในประเด็นที่มุ่งสร้างความรู้ ความเข้าใจถึงวิถี
ชีวิตแบบประชาธิปไตย โดยเนื้อแท้ ไม่ใช่แค่
ประชาธิปไตยในรูปแบบเท่านั้น โดยจะต้องนำเสนอ
เนื้อหาดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง

6.3 ขยายช่องทางการเผยแพร่เนื้อหา ข้อมูลข่าวสารทาง
การเมือง ผ่านสื่อเครือข่ายสังคมและสื่อออนไลน์ต่าง ๆ
เพื่อสนองตอบต่อพฤติกรรม การเปิดรับข่าวสารของ
เยาวชนในยุคดิจิทัล แต่ยังคงคำนึงถึงความถูกต้อง
และความน่าเชื่อถือของเนื้อหาที่นำเสนอด้วย

6.4 พัฒนาศักยภาพของหนังสือพิมพ์โดยเฉพาะตัว
ผู้สื่อข่าวและคอลัมนิสต์ให้เป็นผู้ที่มีทัศนคติทาง
การเมืองแบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง นอกจากนี้ควร
พัฒนาความรู้และทักษะในการรายงานข่าวสารผ่านสื่อ
เครือข่ายสังคมต่าง ๆ ให้ก้าวตามทันกระแสในยุคสื่อ
หลอมรวมอีกประการหนึ่งด้วย

6.5 ปรับบทบาทของหนังสือพิมพ์ให้มีบทบาทในการ
เป็นผู้จัดเวทีสาธารณะ ให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งทุกระดับ
นักวิชาการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้พบปะกับประชาชน
ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในแต่ละกรณีได้พุดคุย ชักถาม
ประเด็นนโยบายต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อตนเอง
และหนังสือพิมพ์ก็รายงานประเด็นสำคัญ ๆ จากการ
พบปะดังกล่าว ผู้สาธารณะในวงกว้างอีกทางหนึ่งด้วย

7. กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้สามารถสำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณ์ ทองเลิศ อาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งกรุณาให้คำแนะนำตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง ที่เป็นประโยชน์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

8. เอกสารอ้างอิง

จิตติ วิทิตสรณะ. (2544). ความรู้ ทักษะ และ การเข้ามามี ส่วนร่วมทางการเมืองของผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ รายวันฉบับภาษาไทย. รายงานการวิจัย คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต.

บุญจิระ พุทธรศรี. (2541). พฤติกรรมการรับรู้ข่าวสาร ความรู้ ทักษะ เกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ 2540 และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน เขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิตสาขาวิชานิเทศศาสตร์พัฒนาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บงกช สุทัศน์ ณ อยุธยา. (2540). บทบาทหนังสือพิมพ์ ต่อการพัฒนาการเมืองไทยหลังเหตุการณ์ เดือนพฤษภาคม 2535. วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิตคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ประทุม ฤกษ์กลาง. (2534). การวิเคราะห์เนื้อหาการเสนอ ข่าวสารการเลือกตั้ง พ.ศ. 2531 ในหนังสือพิมพ์ ไทยกับพฤติกรรมการรับข่าวสารของประชาชน ในเขตกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

วิลาสินี พิพิธกุล. (2547). ประวัติและพัฒนาการ ของสื่อมวลชนไทย. ในสื่อสารมวลชนเบื้องต้น สื่อมวลชนวัฒนธรรมและสังคม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Jeff Mckay. (2012). Conservative Media and Political Socialization: Immigration, Gay Marriage and Abortion as Presented by the Wall Street Journal and Fox News. ,<http://mds.marshall.edu/etd>. (สืบค้นวันที่ 8 กันยายน 2556)

Nimmo Ban O. and Sanders, Keith R. (1981). Handbook of Political Communication. Beverly Hill: Sage Publication.

Philip J.Murphy. (2012). An Analysis of Political Efficacy Socialization Among Threshold Voters in The Republic of Iceland. <http://cora.ucc.ie/handle>. (สืบค้นวันที่ 7 กันยายน 2556)